

การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครู ในศตวรรษที่ 21

The Development of the Morality and Ethical Instruction System of Student Teachers in The 21st Century

♦ ต้องลักษณะ บุญธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี

Tongluck Boontham

Assistant Professor, Ph.D., Department of Education, Faculty of Technical Education,
Rajamangala University of Technology Thanyaburi, E- mail : tongluck@rmutt.ac.th

♦ อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Arunee Hongsiriwat

Assistant Professor, Ph.D., Division of Higher Education, Faculty of Education,
Chulalongkorn University, E- mail: arunee.ho@chula.ac.th

Abstract

This research which was a research and development, proposed to development instruction for the morality and ethical of student teachers in the 21st Century. The research methodology consisted of three steps : Step 1: study the related documents, theories and researches to study of instruction and to determine the components of instruction for the morality and ethical of student teachers and the relation of instruction for the morality and ethical of student teachers and the components of instruction.

The participants of this study were a multi-stage sampling technique, comprised 340 executive and faculty members of the faculty of education from the public, autonomous, and government higher institutions. The research instrument used for collecting data was questionnaires. Step 2: the focus group discussion to develop to instruction for the morality and ethical of student teachers in the 21st Century. Step 3: present to development instruction for the morality and ethical of student teachers in the 21st Century.

The findings revealed that the state of instruction for the morality and ethical of student teachers in the 21st Century as a whole at the high level that the morality and ethical development instructional system of student teachers consisted of five components 1) educational innovation development 2) the morality, Ethical and critical skills of student teachers development 3) leadership in education 4) learning through activities; and 5) learning based on sufficiency and sustainability. There was a significant difference at the .01 level in all of the components in high level. The development instruction for the morality and ethical of student teachers in the 21st Century that consisted of three components 1) principles 2) aims and 3) methods of operation.

Keywords: Instruction Morality and Ethical Student Teacher The 21st century

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาสภาพการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาครู เพื่อกำหนดองค์ประกอบของการเรียนการสอน และหาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักศึกษาครู กับองค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารและอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 340 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 และใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) นวัตกรรมทางการศึกษา 2) คุณธรรม จริยธรรม และทักษะสำคัญของนักศึกษาครู 3) ภาวะผู้นำทางการศึกษา 4) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และ 5) การเรียนรู้บนฐานแห่งความพอเพียงและความยั่งยืน ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมายและ 3) วิธีการดำเนินงาน

คำสำคัญ : การเรียนการสอน คุณธรรมและจริยธรรม นักศึกษาครู ศตวรรษที่ 21

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคม และบ้านเมือง บ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีอย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะเป็นไปด้วยผลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าไปได้ตลอด” (พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2525)

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานเกี่ยวกับการศึกษานั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้คือ คุณภาพของคน และคุณภาพของคนนั้นจะมีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษา ซึ่งคุณภาพของคนนอกเหนือจากมีความรู้ ความสามารถและมีทักษะตามแต่ศักยภาพของแต่ละคนจะต้องควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม

ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนไทยอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงหลายด้าน ซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทย จะเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนในอนาคต เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมและผิดระเบียบของมหาวิทยาลัยบ่อย ๆ เช่น การแต่งกายผิดระเบียบ การเข้าหอพักอยู่ด้วยกันเป็นคู่ ๆ การตั้งครุฑระหว่างเรียน การทำแท้ง การพูดจาไม่สุภาพ ไม่มีสัมมาคารวะ และพบว่ามีนักศึกษาจำนวนหนึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของมหาวิทยาลัย เช่น การไม่ลงทะเบียนเรียน การลงทะเบียนล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนด การไม่ส่งงานตามที่อาจารย์มอบหมาย ส่งผลให้ขาดคุณสมบัติและต้องพ้นสภาพนักศึกษาในที่สุด (อมรวิรัช นาคทรพร, 2549) แม้ว่าองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ได้ตระหนักถึงวิกฤตด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เกิดขึ้นและได้ร่วมมือ ร่วมใจกันแก้ปัญหาเพื่อนำพาประเทศไทยไปในทิศทางที่ถูกต้องและสาเหตุของวิกฤตด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย ความบกพร่องในการปลูกฝังจิตสำนึกในเด็กไทย ส่งผลให้คุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาลดน้อยลง (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2550) และต้องตระหนักว่าคุณภาพคนต้องเกิดจากระบบการศึกษา ดังนั้นครูและผู้บริหารสถาบันการศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียน ลดปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ ขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน การหาแนวทางแก้ไขปัญหาคณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับชั้นพื้นฐานรวมถึงผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมนั้น จัดการเรียนการสอนด้วยการนำหลักธรรมมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน อาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตร โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาผู้เรียน ใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต มีวัฒนธรรมในการแสวงหาปัญญา การพัฒนาผู้เรียนนอกเหนือจากด้านความรู้วิชาการ ยังต้องจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้เรียนได้นั้น ต้องยอมรับเทคนิควิธีการหรือปรับเข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และพิจารณาสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรคนสำคัญ (ปองสิน วิเศษศิริ, 2555)

ดังนั้น เยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะนิสิต นักศึกษา ครู เป็นชุมพลพลังทรัพยากรมนุษย์อันทรงคุณค่าของสังคมและของประเทศ เพราะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะไปประกอบอาชีพครู โดยเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า คุณภาพครูเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เมื่อกล่าวถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะที่จำเป็น ควรฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และสามารถอยู่ในอนาคตได้ ผู้วิจัยนำแนวคิดของโพทूरย์ สีนลาร์ตัน (2557) จากเอกสารการประชุมการยกระดับคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 1 หัวข้อศตวรรษที่ 21 มาถึงแล้ว เราจะเตรียมผู้เรียนอย่างไรการดำรงชีวิตโดยสรุปดังนี้ นอกเหนือทักษะพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และเลขคณิต (Arithmetic) แล้วยังจำเป็นต้องมีทักษะหลักของผู้เรียนที่มีอยู่แล้วพัฒนาให้สอดคล้องกับยุคสังคมศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 ทักษะหลักและ 6 ทักษะขนาน 1) ทักษะในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ (Productive Skills) คู่ขนานกับทักษะสร้างคุณค่า (Quality Skills) 2) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity Skills) คู่ขนานกับทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Skills) 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skills) คู่ขนานกับทักษะตะวันตก (Scientific Skills) 4) ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ (Collaborative Skills) คู่ขนานกับทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) 5) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Skills) คู่ขนานกับทักษะทางกายภาพทัศน์ (Scenario Thinking Skills) 6) การเห็นและความเชื่อต่างกัน (Self and other understanding) คู่ขนานกับทักษะการอยู่ร่วมกัน การเคารพและการยกย่องกัน (Respectable Skills) ซึ่งกระบวนการที่ผู้สอนจะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ การเรียนรู้ที่จำเป็นและมีประโยชน์นั้น คือการสอนโดยไม่สอน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนอีกลักษณะหนึ่ง

อนึ่ง การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นอกเหนือจากทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เรียนนั้น มิใช่เพียงการจัดการเรียนรู้ หรือจัดประสบการณ์ให้นิสิตนักศึกษาครูให้มีความรู้และทักษะในวิชาชีพเท่านั้น ต้องควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพที่พึงประสงค์ มีสัมฤทธิ์ผลทั้งด้านวิชาการและมีทักษะในศตวรรษที่ 21 พร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาครูที่จะเป็นแม่พิมพ์ของชาติต่อไป ย่อมเป็นหน้าที่ทางตรงและทางอ้อมของสถาบันอุดมศึกษา ในการจัดแนวทางหรือกระบวนการที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งผลสำเร็จของส่วนรวมของนิสิตนักศึกษาครูแบบองค์รวมเพื่อกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาครูมีการระลึกถึงและปฏิบัติให้เกิดคุณค่า จากความสำคัญข้างต้น พบว่าปัญหาการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชนในระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะระดับนิสิตนักศึกษาครูต้องได้รับการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้มีระดับคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์และมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในทุกด้านจากทุกภาคส่วน คณะวิจัยจึงศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรม และจริยธรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 พร้อมทั้งเป็นแม่พิมพ์ของชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเสนอการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 1) การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) ทฤษฎีทางศาสนา ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม 2) ทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 มาจากแนวคิดของ ไพทวร์ย์ สีนลาร์ตัน (2557) ประกอบด้วย 6 ทักษะหลักและ 6 ทักษะขนาน ได้แก่ (1) ทักษะในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ (Productive Skills) คู่ขนานกับทักษะสร้างคุณค่า (Quality Skills) (2) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity Skills) คู่ขนานกับทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Skills) (3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skills) คู่ขนานกับทักษะตะวันตก (Scientific Skills) (4) ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ (Collaborative Skills) คู่ขนานกับทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) (5) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Skills) คู่ขนานกับทักษะทางการฉายภาพทัศน์ (Scenario Thinking Skills) (6) การเห็นและเข้าใจต่าง (Self and Other Understanding) คู่ขนานกับทักษะการอยู่ร่วมกัน การเคารพและการยกย่องกัน (Respectable Skills) มาพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21ต่อไป

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการเรียนการสอนเพื่อกำหนดองค์ประกอบของการเรียนการสอน ประเมินโดยแบบสอบถาม เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 กับองค์ประกอบที่คณะวิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารและอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 340 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 แล้วตรวจสอบโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารและอาจารย์จากสถาบัน

อุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม G* Power Analysis เพื่อคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดอำนาจในการทดสอบ (Power of Test) ที่ระดับ 0.80 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance) ที่ .05 และกำหนดค่าอิทธิพล (Effect Size) ขนาดปานกลาง คือ.15 ได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 368 คน เพื่อป้องกันการขาดหายไปของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างอีก การวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยกลุ่มประเภทสถาบันอุดมศึกษาละ 200 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ระยะที่ 2 การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 30 ท่าน โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีประสบการณ์ในการเรียนการสอนและมีโอกาสพัฒนาคุณธรรมแก่นิสิตนักศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องเป็นอาจารย์ที่มีคุณสมบัติตรงกับลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ 1) เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ จากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ 2) สอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมแก่นิสิตนักศึกษาและ 3) เป็นผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ของคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ จากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ผ่านการกลั่นกรองสำหรับการนำเข้าสู่ข้อมูลได้จำนวน 340 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบโดยการสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) วิธีอัลฟา (Alpha Factor Analysis) หมุนแกนตัวประกอบ (Factor Rotation) แบบ Orthogonal เพื่อให้ได้ตัวประกอบที่เป็นอิสระต่อกันด้วยวิธี Varimax และข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Introduction) โดยการจัดระบบกลุ่มคำ (Taxonomy) การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) การแสดงข้อมูล (Data Display) และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดองค์ประกอบของการเรียนรู้การสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นว่าคุณภาพการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาตนเอง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. จากผลความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักศึกษากับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.257-0.807 มีค่า Bartlett's Test of Sphericity เท่ากับ 5528.339 ($p = .000$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) เท่ากับ 0.903 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมที่จะใช้เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยเลือกสกัดองค์ประกอบด้วยวิธี Alpha Factoring ร่วมกับการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax Rotation โดยเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบ นั้นต้องมีค่า Eigenvalue ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป และตัวแปรแต่ละตัวในองค์ประกอบต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ .30 ขึ้นไป พบว่า การพัฒนาการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 “นวัตกรรมทางการศึกษา” ประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ 2) การคิดและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ 3) ครูอาจารย์สามารถประเมินคุณธรรมจริยธรรมได้จากการแสดงความคิดเห็นและการวิจารณ์ของผู้เรียน 4) การส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มนักศึกษา ครูอาจารย์ มีเวทีให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น Social Media 5) การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา 6) การวัดและประเมินผลที่ยกระดับสมรรถนะด้านคุณธรรม เช่น ข้อสอบอัตนัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 7) การวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) การส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน 9) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากสังคม การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 10) การส่งเสริมให้นักศึกษาประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและ 11) การส่งเสริมให้สังคมภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียนเป็นแหล่งของความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 7.422 และสามารถอธิบายความผันแปรของระบบการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 14.844

องค์ประกอบที่ 2 “คุณธรรมจริยธรรมและทักษะสำคัญของนักศึกษาครู” ประกอบด้วย 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีทักษะที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ 2) การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ศึกษา ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ 3) การส่งเสริมเรื่องจรรยาบรรณและการเป็นต้นแบบที่ดี 4) การมีทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 5) การช่วยเหลือสังคมได้และทำประโยชน์ให้

สังคม 6) การส่งเสริมจรรยาบรรณในวิชาชีพทางการศึกษา 7) การปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษา 8) การส่งเสริม Moral Intelligence และ Social Intelligence 9) การส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง 10) ความซื่อสัตย์ การเคารพตนเองและผู้อื่น เคารพในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน 11) การสอดแทรกในทุกกิจกรรมการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษา การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมให้ทำงานร่วมกัน 12) ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 13) การพัฒนาสมรรถนะด้านคุณธรรม ทั้งกิจกรรมในและนอกชั้นเรียนและ 14) การเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแหล่งของความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 7.252 และสามารถอธิบายความผันแปรของระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 14.505

องค์ประกอบที่ 3 “ภาวะผู้นำทางการศึกษา” ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์ 2) การเป็นแบบอย่างของผู้นำที่มีคุณธรรม 3) ภาวะผู้นำเชิงรุกและมีความคิดสร้างสรรค์การยอมรับในกติกาของสังคม 4) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วยใจเป็นธรรม 5) การมีความกตัญญูรู้คุณและ 6) การมองโลกในแง่ดี การทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยใจบริสุทธิ์ เป็นแหล่งของความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 5.813 และสามารถอธิบายความผันแปรของระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 11.626

องค์ประกอบที่ 4 “การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม” ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้สังคมเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การเรียนรู้จากกรณีศึกษาและการทำโครงการ 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการมีปฏิสัมพันธ์จากสังคมรอบข้าง 4) การบูรณาการในการสอนของอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา 5) การสอดแทรกในทุกรายวิชาทั้งเนื้อหาและกระบวนการจัดกิจกรรม ผ่านทางกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรและ 6) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในประกอบอาชีพ เป็นแหล่งของความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 5.316 และสามารถอธิบายความผันแปรของระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 10.631

องค์ประกอบที่ 5 “การเรียนรู้บนฐานแห่งความพอเพียงและความยั่งยืน” ประกอบด้วยจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีทักษะการสร้างความสุขโดยปราศจากวัตถุนิยม 2) การมีทักษะการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง 3) การมีทักษะการดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธหรือวิถีตามศาสนาที่ตนนับถือ 4) อาจารย์ผู้สอนมีการวางแผนการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน และมีการประเมินเป็นรายปี 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สังคมอยู่ดีมีสุข 6) การสื่อสารที่ชัดเจน 7) การรู้สารสนเทศอย่างถูกต้อง 8) การกำหนดตัวบ่งชี้และกลวิธีในการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม 9) การใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยในสังคม และรู้เท่าทันภัยอันตรายต่าง ๆ 10) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 11) การมีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคมและ 12) ความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อสังคม เป็นแหล่งของความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 5.280 และสามารถอธิบายความผันแปรของระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 10.559

3. ผลการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 คณะวิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า กระบวนการในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้นั้นจะต้องพิจารณาในประเด็นดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย และ 3) วิธีการดำเนินงาน

1) หลักการ

การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนได้ต้องอาศัยคุณภาพครู ทั้งนี้ครูเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาเพราะเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน กระบวนทัศน์ครูและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เช่น ครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนของนักเรียน (แทนการบอกเนื้อหา) รวมทั้งความเอาใจใส่ การสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียนทุกคนที่ทำให้นักเรียนสนใจเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสัมฤทธิ์ผลทั้งด้านวิชาการและมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นและมีประโยชน์นั้น คือการสอนโดยไม่สอน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนอีกลักษณะหนึ่ง ระดับของทักษะที่เกิดจากการเรียนการสอนต้องทำให้ระดับคุณธรรมและจริยธรรมที่นักศึกษาครูควรได้รับการพัฒนาควบคู่ไปด้วยกัน

2) จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครู ในศตวรรษที่ 21 โดยนักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมและผ่านเกณฑ์การประเมินจะมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกิจกรรมการส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติของนักศึกษาครูและกิจกรรมนักศึกษาตามหลักสูตร

3) วิธีการดำเนินงาน

ในการดำเนินการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 จากผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบหลักสูตร สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมและสามารถดำเนินกิจกรรมให้มีลักษณะเป็นกิจกรรมเสริม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ในหลักสูตรได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ในแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรม 5 กิจกรรม รายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

การใช้กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากสังคมการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 2) การคิดและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ 3) การคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา 4) การสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ 5) ส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน 6) การนำ Social Media มาใช้ในการทำกิจกรรมและผู้เรียนสามารถ

ประเมินตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้ ประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการเรียนรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการอุดมศึกษา

โดยการจัดการเรียนรู้ จะจัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้จากการบูรณาการเชื่อมโยงจากกิจกรรมดังกล่าวผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะหลักคือ ทักษะในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและสังคม รวมทั้งทักษะคู่ขนานคือทักษะสร้างคุณค่า การมีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ที่นำไปสร้างคุณค่าให้แกสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม

กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและทักษะสำคัญของนักศึกษาครู

การใช้กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณในวิชาชีพทางการศึกษาการปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษาการมีทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ในความแตกต่างทางวัฒนธรรมการช่วยเหลือสังคมได้และทำประโยชน์ให้สังคมประกอบด้วย 1) การส่งเสริมจรรยาบรรณในวิชาชีพทางการศึกษา 2) การพัฒนาทักษะทางสังคม 3) การช่วยเหลือสังคมและทำประโยชน์ให้สังคม 4) การสร้างจิตสำนึกในพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและทักษะสำคัญของนักศึกษาครู 5) มีความซื่อสัตย์ การเคารพตนเองและผู้อื่นและการประเมินตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมให้ทำงานร่วมกัน 2) การเรียนรู้จากกรณีศึกษาและการทำโครงการ 3)การส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง

โดยการจัดการเรียนรู้ จะจัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้ ที่เกิดภาวะที่ผ่อนคลายและตื่นรู้ สังเกตอย่างมีสติปัจจุบัน ขณะที่เฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง ดึงศักยภาพในตัวนักศึกษาครูแต่ละคนให้แสดงออกมาเกิดการบูรณาการเชื่อมโยง จากกิจกรรมดังกล่าวผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะหลักคือ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นทักษะการได้มาซึ่งความรู้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาและสถานที่ และมีการพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่องควบคู่กับทักษะคู่ขนานคือทักษะการฉายภาพทัศนะ เป็นการแสดงออกซึ่งทัศนะต่อบุคคลอื่นอย่างชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย โดยภาพทัศนะที่เกิดขึ้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดวิจารณ์ญาณ

กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา

การใช้กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเป็นแบบอย่างของผู้นำที่มีคุณธรรมการมีภาวะผู้นำเชิงรุกและมีความคิดสร้างสรรค์การมีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์ มีความกตัญญูรู้คุณการยอมรับในกติกาของสังคมประเมินผู้เรียนโดยใช้แบบประเมิน 360 องศาประกอบด้วย 1) การให้ความร่วมมือ 2) การถ่ายทอดเนื้อหาและกิจกรรม 3) การเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าแสดงออก

โดยการจัดการเรียนรู้จะจัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้จากต้นแบบที่ดีของครูในแง่มุมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม จากกิจกรรมดังกล่าวผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะหลักคือ ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร การบริหารความขัดแย้ง การไว้วางใจ และการตัดสินใจร่วมกันควบคู่กับทักษะคู่ขนานทักษะภาวะผู้นำ พฤติกรรมของบุคคล ผ่านกระบวนการทำงาน การให้ความสนใจต่อบุคลากรใน

องค์กร การมีความสามารถในการบริหารจัดการ การมีทักษะในการสื่อสาร การมีทักษะในการบริหารบริหารจัดการท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

การใช้กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการมีปฏิสัมพันธ์จากสังคม การส่งเสริมกระบวนการจัดกิจกรรมผ่านทางกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม 2) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน 3) การรับฟังผู้อื่นมากขึ้น 4) ความแตกต่างในความหลากหลายทางความคิดเห็นและการประเมินตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เกี่ยวกับการบูรณาการ 2) การเรียนรู้เกี่ยวกับจิตปัญญา

โดยการจัดการเรียนรู้ จะจัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การชี้แนะตนเอง การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมเน้นการบูรณาการในการสอนของอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา การส่งเสริมให้สังคมเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ของผู้เรียนการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการมีปฏิสัมพันธ์จากสังคมนอกห้องเรียนสอดแทรกในทุกรายวิชาทั้งเนื้อหาและกระบวนการจัดกิจกรรม ผ่านทางกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในประกอบอาชีพกิจกรรม จากกิจกรรมดังกล่าวผู้เรียนเกิดพัฒนาทักษะหลัก คือ ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ชิ้นงานอย่างเป็นนามธรรมและรูปธรรมควบคู่กับทักษะคู่ขนานคือทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ต้องการการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม มีทักษะด้านการสื่อสาร การเป็นผู้นำ และการปรับตัว

กิจกรรมที่ 5 การเรียนรู้บนฐานแห่งความพอเพียงและความยั่งยืน

การใช้กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม การใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยในสังคมและรู้เท่าทันภัยอันตรายต่าง ๆ มีความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อสังคมการมีทักษะการดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธหรือวิถีตามศาสนาที่ตนนับถือ การมีทักษะการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงประเมินผู้เรียนโดยใช้แบบประเมิน 360 องศา ประกอบด้วย 1) การให้ความร่วมมือ 2) การถ่ายทอดเนื้อหาและกิจกรรม 3) การเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าแสดงออก 4) การเพิ่มการมีส่วนร่วมของระหว่างนักศึกษา

โดยการจัดการเรียนรู้ จะจัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้ ที่เกิดภาวะที่ผ่อนคลายและตื่นรู้ สังเกตอย่างมีสติปัจจุบัน ขณะที่เฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง ดึงศักยภาพในตัวนักศึกษาครูแต่ละคนให้แสดงออกมาเกิดการบูรณาการเชื่อมโยง จากกิจกรรมผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะหลักคือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการเห็นและความเชื่อต่างกันความสามารถใช้เหตุผล การใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ การคิดวิเคราะห์ที่คำนึงถึงเป้าหมายเป็นหลัก ควบคู่กับทักษะคู่ขนาน คือ ทักษะตะวันตก การเข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและประเพณีของตะวันตก การเลือกใช้และรับสิ่งที่นโยบายมาประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมและประเพณีของตะวันออกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงทักษะการอยู่ร่วมกัน การเคารพและการยกย่องกัน การรู้จักวางตน การพูดจาและการควบคุมอารมณ์ การมีความรับผิดชอบต่อความสามัคคี ความมีน้ำใจไมตรี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งคณะวิจัยนำเสนอประเด็น ดังนี้

1. สภาพการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ครูผู้สอนต้องมีการฝึกเน้นกระบวนการมากกว่าจะเน้น Produce คำตอบ ดังนั้นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือ กิจกรรมในชั้นเรียน การสร้างกระบวนการของการคิดควรให้มีกับเด็กในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับนักศึกษาทักษะในการคิดไม่มากพอ กระบวนการคิดเชิงระบบจึงถูกละเลยหรือถูกลดความสำคัญลงส่งผลให้ขาดความสามารถในการจัดการการแก้ปัญหา ทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า จัดระเบียบความคิด ขั้นตอนในการปฏิบัติงานได้ไม่ดี จนทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีจุดด้อยในทักษะด้านนี้ อันเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบไปถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษาไป ยิ่งไปกว่านั้น ทักษะการคิดเชิงระบบยังเป็นความสามารถที่บัณฑิตทุกสาขาควรจะมีด้วย (สุชาติ เมืองแก้ว, 2554) นอกจากนี้การมองภาพแบบองค์รวม (Wholeness) เป็นมุมมองที่ทำให้เราสามารถมองเห็นเหตุการณ์ รูปแบบเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติใหม่ และตอบสนองต่อเหตุการณ์ รูปแบบด้วยวิถีทางที่มีระดับดีขึ้น ทำให้มีการปรับปรุงกระบวนการที่มีคุณภาพมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นควรจัดตามความต้องการให้เกิดทักษะอะไร ต้องให้เขาอยู่ภายใต้บรรยากาศนั้น ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรมได้ด้วย เช่น ต้องการสร้างทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ให้เขาเกิด Insight ขึ้น และต้องมีกระบวนการช่วยผลักดัน เพราะถ้าเขาไม่เกิดทักษะนั้น ๆ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้การบรรยายฝึกอบรมและพัฒนาในห้องประชุม ขาดการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นในหลักการ/ทฤษฎีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติ จึงทำให้ครูไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมพัฒนาได้

2. การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพบว่า กระบวนการในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในประเด็นวิธีการดำเนินงาน ซึ่งในการดำเนินการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมและสามารถดำเนินกิจกรรมให้มีลักษณะเป็นกิจกรรมเสริม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ในหลักสูตรได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ดังนี้

2.1 กิจกรรมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ และจัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้จากการบูรณาการเชื่อมโยง เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากสังคม การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะหลักคือ ทักษะในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อการพัฒนางานและความรู้และต่อยอดความรู้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและสังคม รวมทั้งทักษะคู่ขนานคือ ทักษะสร้างคุณค่า การมีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ที่นำไปสร้างคุณค่าให้แก่สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม สอดคล้องกับต้องลักษณะ บุญธรรม (2559) กล่าวว่า การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม

ใหม่ ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลให้เป็นนวัตกรรม (Innovators) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล (Digital Age Learning Culture) ผู้นำทางการศึกษาจะต้องสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในสถานศึกษา การจัดหาและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างทั่วถึง

2.2 กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและทักษะสำคัญของนักศึกษาครู กิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมจรรยาบรรณในวิชาชีพทางการศึกษาการส่งเสริมเรื่องจรรยาบรรณและการเป็นต้นแบบที่ดีการปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษาการสอดแทรกในทุกกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมให้ทำงานร่วมกันการพัฒนาสมรรถนะด้านคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมย่อมขึ้นกับการรับรู้ถึงกระบวนการพัฒนาได้จากบุคคลรอบข้าง ดังนั้น การเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมนั้น สามารถสอดแทรกได้ในขณะสอน และการใช้วิธีการอบรมสั่งสอนเพียงวิธีเดียวไม่น่าจะเพียงพอ กิจกรรมที่จัดให้นิสิตนักศึกษาต้องเน้นปฏิบัติที่รูปแบบน่าสนใจ เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจมากกว่ากิจกรรมเฉพาะตัว และอาจารย์ควรมีคุณลักษณะที่ดีมีคุณธรรมเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาและให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

2.3 กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้จะจัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้จากต้นแบบที่ดีของครูในแง่มุมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม จากกิจกรรมที่เน้นการเป็นแบบอย่างของผู้นำที่มีคุณธรรม การมีภาวะผู้นำเชิงรุกและมีความคิดสร้างสรรค์ การมีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์ การมีความกตัญญูรู้คุณ การยอมรับในกติกาของสังคม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นธรรม การมองโลกในแง่ดี การทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยใจบริสุทธิ์ การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษานี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะหลักคือ ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร การบริหารความขัดแย้ง การไว้วางใจ และการตัดสินใจร่วมกัน ควบคู่กับทักษะคู่ขนานทักษะภาวะผู้นำ พฤติกรรมของบุคคล ผ่านกระบวนการทำงาน การให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กร การมีความสามารถในการบริหารจัดการ การมีทักษะในการสื่อสาร การมีทักษะในการบริหารบริหารจัดการท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้นำจำเป็นจะต้องสั่งสม พัฒนาและแสวงหาให้ได้มา ซึ่งคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะทางการบริหารที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและกระทำการดังกล่าวอย่าง เป็นพลวัต (Dynamic) ไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้นการเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัล จะต้องเป็น มีทักษะของการเป็นนวัตกรรวมถึง สมรรถนะตามมาตรฐานด้านเทคโนโลยีของผู้บริหาร (ต้องลักษณะ บัญธรรม, 2559)

2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการเรียนรู้บนฐานแห่งความพอเพียงและความยั่งยืน การจัดการเรียนรู้ จัดเงื่อนไขให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้ ที่เกิดภาวะที่ผ่อนคลายและตื่นรู้ สังเกตอย่างมีสติ ปัจจุบัน ขณะที่เฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง ดึงศักยภาพในตัวนักศึกษาครูแต่ละคนให้แสดงออกมาเกิดการบูรณาการเชื่อมโยง จากกิจกรรมนี้เน้นการสื่อสารที่ชัดเจนการรู้สารสนเทศอย่างถูกต้องการมีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม การใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยในสังคมและรู้เท่าทันภัยอันตรายต่าง ๆ มี

ความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อสังคม การมีทักษะการดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธหรือวิถีตามศาสนาที่ตนนับถือ การมีทักษะการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง การมีทักษะการสร้างความสุขโดยปราศจากวัตถุนิยมการเรียนรู้บนฐานแห่งความพอเพียงและความยั่งยืน สามารถมองแยกได้เป็น 2 แนวทาง คือความยั่งยืนขององค์กรและความยั่งยืนของตัวผู้นำการยอมรับในเรื่องของคุณภาพองค์กรและตัวผู้นำที่สามารถดำรงคงอยู่ได้และได้รับการยอมรับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นการจะรักษาคุณภาพอย่างยั่งยืน ดังนั้นการเรียนรู้บนฐานแห่งความพอเพียงและความยั่งยืนต้องมีให้เกิดในตัวของผู้เรียนเป็นเรื่องแรก (พลทธี ศิริบรรณพิทักษ์, 2555)

ข้อเสนอแนะในการทำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 นำไปขยายผลเปรียบกับนักศึกษาครูในแต่ละชั้นปี และเปรียบเทียบกับประเภทของสถาบันอุดมศึกษา
2. การพัฒนาเครื่องมือวัดด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21

References

- Boontham, T. (2016) . *Leadership in Digital Economy Era and Sustainable Development of Educational Organizations* .Technical Education Journal King Mongkut's University Technology North Bangkok ,7(1),217- 225.(in Thai)
- Kraivichien, T. (2007). *Ethics and youth issues in Thai society*. Official Journal. 52 (4), 19-39.
- Nakornthas, A. (2006). *Child and Youth Situation Report on Child Watch 2005-2006*. Bangkok: Office of the Higher Education Commission.
- Ministry of Education (2007). *Report on assessment of learning and teaching to support morality*. Bangkok : Office of the Basic Education Commission, TSB product. (in Thai)
- Sinararat, P. (2015). *Documentation for the conference to raise the quality of education*, Bangkok: College of Education , Dhuakij Pundit University. [Online]. Available from [http://C:/Users/admin/Downloads/kaarykradabkhunphaaphkhruuaitthyainstwrsthii_21%20\(1\).pdf](http://C:/Users/admin/Downloads/kaarykradabkhunphaaphkhruuaitthyainstwrsthii_21%20(1).pdf) [MAY 4, 2016]
- Siribanpitak, P. (2011). *Education for Sustainable Development: The Basics of Economic* .Education Social and environmental, 7th edition .Bangkok: Thai Relations Press.
- Wiratchai, N. and Wongwanich, S. (2000). *Factors and Process Facilitating the Development of Individual University Students' Virtue Towards Success for All: A Quantitative and Qualitative Study*. Bangkok : Faculty of Education , Chulalongkorn University. (in Thai)

Visesiri, P. (2012) *Academic Administration and Educational Quality Assurance*. Bangkok :
Faculty of Education , Chulalongkorn University. (in Thai)

Assistant Professor Tongluck Boontham, Ph.D., Department of Education,
Faculty of Technical Education , Rajamangala University of Technology
Thanyabuli.

Assistant Professor Arunee Hongsiwat, Ph.D., Division of Higher Education,
Faculty of Education Chulalongkorn University.